

1

Φίλε κ. Διευθυντά,

Είς τήν ἔφημερίδα, "Ἐλευθερία, παρακολουθῶ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου καί τά σχόλια τά ὅποια προτάσσει ἡ ἔφημερίς ἐκάστοτε, ἀποκαθιστῶσα εἰς τήν πραγματικότητα τά γεγονότα, ἐπὶ τῶν δημοσιευθένων "Ἀναμνήσεων".

Πρός συμπλήρωσιν, τῶν σχολίων τούτων, οὕς ἐσωκλειῶ ἀντίγραφον τοῦ ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 1005 Διεκπ. 763 τῆς 19ης Μαρτίου 1901 ἔγγραφου, πρὸς τὸ Ἡγεμονικὸν Συμβούλιον, τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καί Ἐρησκειμάτων Συμβούλου Ν. Γραμαλάκη.

Εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο διεξοδικῶς διαλαμβάνονται τὰ λεχθέντα, ὅπως παρεπιμπτόντως, κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ Ἡγεμονικοῦ Συμβουλίου, μεταξὺ τοῦ Ἐλευθ. Κ. Βενιζέλου Συμβούλου ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καί τοῦ πατρὸς μου Κων/νου Κων/νου Μ. Φοῦρη Συμβούλου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν καί κατόπιν συναρχηγοῦ τῆς ἑπαναστάσεως Θερίσσου.

Σημειῶσετε, παρακαλῶ, ὅτι εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Ἡγεμονικοῦ Συμβουλίου, παρίστατο πάντοτε ὁ Γραμματεὺς τοῦ Πρίγκηπος, ὁ ὅποιος εἶχεν ὡς κυριωτέραν του ἀποστολὴν νὰ ἐνημερῶν τὸν Ἰππ. Ἄρμοστην δι' ὅλα τὰ συμβαίνοντα καί τὰ λεγόμενα κατὰ τὰς συνεδριάσεις καί ὁ ὅποιος ἐκ τοῦ ἔμφανους διεξήγαγε κατόπιν τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ἔχων πάντοτε ὡς ἀφετηρίαν τὴν γενομένην εἰς τὸ Συμβούλιον συνομιλίαν.

Ἀλλά, πρὸς τοῦτο, ἔπρεπε τὰ λεχθέντα εἰς τὸ Συμβούλιον νὰ διακοινωνηθῶν, ἀφοῦ προηγουμένως διαστραφῶν, κατὰ τοιοῦτον τρόπον οὕτως ὥστε νὰ παρασταθῇ ὅτι ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος, ἀρνούμενος τὸ παρελθὸν του καί προδίδων τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν, ἐσκέφθη ἀντὶ τῆς ἠνώσεως νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐν Κρήτῃ ἐγκαθίδρυσιν "μονίμου καί αὐτοτελοῦς ἡγεμονίας".

Πράγματι, προξενεῖς κατάπληξιν, ὡς ἀναφέρει καί ὁ σχολιαστὴς τῆς ἔφημερίδος "Ἐλευθερία" καί ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν θὰ προσθέσω, ὅτι ὁ χρόνος ὁ ὅποιος παρήλθεν ἀπὸ τῶν δραματικῶν ἐκείνων γεγονότων, μέχρι τῆς συγγραφῆς τῶν, "Ἀναμνήσεων" δέν

διέλυσε τὸ π ἄ θ ο ς τοῦ Πρίγκηπος καὶ δέν τὸν ἐβοήθησε
νὰ σταθῆ περισσότερον ἀντικειμενικὸς καὶ δίκαιος ἔναντι τῆς
Ἐπαναστάσεως τοῦ θερίσου τοῦ 1905, ἡ ὁποία προήγαγε τὸσον
ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως τὸ κρητικὸν ζήτημα πρὸς τὴν πολυπόθητον
λύσιν του.

Δέν ἔχει τις, παρὰ νάναγνώση διὰ νὰ πειθῆ πλήρως
περὶ τοῦτου τὴν ἀπὸ 10/23 Ἰουλίου 1906 διακοίνωσιν τῶν
τεσσάρων Προστατίδων Δυνάμεων εἰς τὴν ὁποίαν μεταξὺ τῶν ἄλλων
ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς:

Αἱ προστατίδες Δυνάμεις ἐξετάσασαι ἐν πνεύματι
εὐμενεστάτῳ πρὸς τὴν Κρήτην, τὰ πορίσματα τῶν ἀπεσταλμένων,
οὓς εἶχον πέμψει εἰς τὴν Νῆσον συνεπεῖα τῶν ταρχῶν τοῦ
1905, ἐπιθυμοῦσι καθ' ἑνὴ στιγμὴν ἢ ἐσχάτως ἐκλεγείσα Ἐθνου-
νέλευσις μέλλει νὰ ἀρῆται τῶν ἐργασιῶν της, νὰ ἐκδηλώσῃ
τὸ πρὸς τὸν κρητικὸν λαὸν ἐνδιαφέρον αὐτῶν, ἅμα δὲ τὴν ἴσιν
εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν των, ὅπως λάβουν ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ μέτρῳ
τοῦ δυσχεροῦ, τοῦ νομίμου πόθου του. Ἐμπνεόμεναι ὑπὸ τῶν
προτάσεων τῶν ἀπεσταλμένων αὐτῶν, αἱ Δυνάμεις αὐτῶν, κρίνουν
δυνατὸν νὰ εὐρύνωσιν, ὑπὸ ἔννοιαν ἐθνικωτέραν, τὴν αὐτονομίαν
τῆς Νήσου καὶ τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν θέσιν τῆς Κρήτης.

δυνατόν

Μεταξὺ διαφόρων ἄλλων μέτρων, ἅτινα πραγματεῖται
ἢ ἐν λόγῳ διακοίνωσις καὶ συστάσεις Πολιτοφυλακῆς, ἐν ᾗ τὸ
Κρητικὸν καὶ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον θά ἠδύνατο νὰ ἀναπτυχθῆ
βαθμηδόν, καὶ οὐστασις πρὸς τοὺς Προξένους αὐτῶν νὰ ἀπευθύνται
διὰ τὰς τρεχούσας ὑποθέσεις εἰς τοὺς ὑπευθύνους Συμβούλους
τῆς Κρητ. Κυβερνήσεως, ὧν ἡ διοικητικὴ ἐξουσία θά εὐρύνθῃ
τοιουτοτρόπως, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου, θά ἀκοσσοβηθῇ ἀφορμαί
ψυχρότητος δυνάμεναι νὰ προσβάλωσι τὸ προσωπικὸν γόητρον
τοῦ Ἀρμοστοῦ. Πρὸς τούτῳ αἱ Δυνάμεις ὑπισχνοῦντο ἀποστολὴν
ὁδηγῶν πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβευτὰς περὶ δια-
κανονισμοῦ τῶν δυσχερειῶν τῶν εἰσέτι ἐκκρεμῶν ζητημάτων,
ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ διορισμοῦ Καθῆδων.

Τὴν 2 7/βρίου 1906 ἐδημοσιεύετο ἀποκρίνωσις τῆς
I/14 7/βρίου 1906 τῶν ἐν Χανίοις Προξένων τῶν προστατίδων

Δυνάμεων, οι ἧς οὔτοι φέρουσιν εἰς γνῶσιν τοῦ κρητικοῦ λαοῦ, συμφῶνως ταῖς ὁδηγίαις τῶν Κυβερνήσεων τῶν ἐπ' ὄνοματι τῶν Δυνάμεων, ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, κείμενον ὁμοιόμορφον διακοινώσεως ἐγχειρισθείσης τῆς Α.Μ. τῆ Βασιλεῦ Γεωργίου τῆν Ι/Ι4 Αὐγούστου 1906 ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων τῶν προστατῶν Δυνάμεων καθ' ἣν, αἱ προστατίδες Δυνάμεις, ὅπως ἐκηρύξωσι τὴν ἐπιθυμίαν των, ὅτι λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ τοὺς πόθους τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ καὶ ὅτι ἀναγνωρίζουσι διὰ πρακτικοῦ τρόπου τὸ ἐνδιαφέρον ὑπερ ἢ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων "ὀφείλει νὰ λαμβάνη πάντοτε διὰ τὴν εὐημερίαν τῆς Κρήτης", συνεφώνησαν νὰ προτείνωσι τῇ Α.Μ. ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ὁσῶκις ἡ θέσις τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ τῆς Κρήτης κένωσθῆ, ἡ Α.Μ. κατόπιν ἐμπιστευτικῶν μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων τῶν Προστατῶν Δυνάμεων συνδιασκέψεων, θὰ ὑποδεικνύῃ ἓνα ὑποψήφιον ἱκανὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴν τῶν Δυνάμεων τούτων, ἐν τῇ Νήσῳ καὶ θὰ φέρωσι τὸν διορισμὸν εἰς γνῶσιν τῆς Α.Μ. τοῦ Σουλτάνου.

Ἡ παραχώρησις αὕτη, ἐν τῷ πνεύματι τῶν Προστατῶν Δυνάμεων, ἀποτελεῖ μέρος ἀναπόσπαστον, τῶν ἐκτεθειῶν μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ διακοινώσει τῇ ἀπευθυνθείσῃ ὑπὸ τῶν ἐν Κρήτῃ Γεν. Προξένων τῷ Ὑπάτῳ Ἀρμοστῇ τῇ Ι0/23 Ἰουλίου 1906, αἱ δὲ Δυνάμεις αὗται ἔχουσι τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Συνέλευσις τῶν Κρητῶν θὰ ἀποδεχθῇ αὐτὰς εὐκρινῶς.

Τὴν διακοινῶσιν ταύτην, προῖόν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Βιφίτου, τὴν ὅποσαν εἶχε τόσον καταπολεμήσει ὁ ὕπατος Ἀρμοστής τῶν Δυνάμεων, ὥστε καὶ νὰ ἐγκαλέσῃ τοὺς ὑποκινήτας αὐτῆς ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ ὡς ἀποπειραθέντας νὰ μεταβάλωσι τὸ πολίτευμα τῆς Κρήτης, ὅθεν κήρυξεν ὁ ἴδιος διὰ τῆς ὑπὸ 2 Σεπτεμβρίου 1906 προκηρύξεως τοῦ πρὸς τὸν Κρητικὸν λαόν, ὡς βαρυσήμαντον γεγονόσ καὶ ὡς παραχώρησιν ἀποτελοῦσαν μέγα βῆμα πρὸς τὴν τελικὴν καὶ πολυπόθητον λύσιν.

Καὶ τοῦ νέου Ἀρμοστοῦ τῶν δυνάμεων Ἀλεξάνδρου Ζαῦμη ἡ ἀπὸ 18 Σεπτεμβρίου 1906 προκήρυξις χαρακτηρίζει ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος διακοινώσις τῆς 1ης Αὐγούστου πρὸς τὴν Α.Μ. τὸν

4

Βασιλέα των Ἑλλήνων ἀπτότερον ἔτι ἢ μέχρι τοῦδε παρέσχε
δειγμα τῆς ἐπιθυμίας ἣν ἔχουσιν, ὅπως κατὰ τὸ δυνατόν
λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψει τοῦς Ἐθνικοῦς πόθους τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ,
μικρὸν ἔτι ἀπέχοντος τῆς Ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως.

Τὴν ἐλπίδα ταύτην τῆς ταχείας πραγματοποιήσεως τῶν
Ἐθνικῶν πόθων τῆς Κρήτης, ἐκφράζει ὁ Ζαΐμης καὶ εἰς τὸ ἀπὸ
18 Σεπτεμβρίου 1906 τηλεγράφημα του καὶ τὴν γενομένην αὐτῷ
ὑποδοχὴν καὶ ἐκφράζει αὐτῷ τὴν βαθέειαν του εὐγνωμοσύνης
διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκλογὴν του εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἑπάτου
Ἄρμοστοῦ. Τὸν αὐτὸν χαρακτηρισμὸν διὰ τῆς ἀνακαινώσεως αὐτοῦ
πρὸς τὴν Β' συντακτικὴν τῶν Κρητῶν συνέλευσιν κατὰ τὴν
συνεδρίασιν τῆς 4ης Ὀκτωβρίου 1906.—

Ἐπίσης πληρὴς φῶς τῶν προσηλασάντων αἰτίων καὶ τῶν
ἐπιτευχθέντων ἀποτελεσμάτων διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ θερίσου
ὀρέδου αἱ ἀγορεύσεις τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐν
τῷ Νομῷ Λασηθίου Κρήτης τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1906, Ἐλευθερίου
Βενιζέλου, Κων/νου Μ. Φοῦμη καὶ Καραλάμπους Πωλωγειώργη.

Ἐσωκλειστως σῆς ἀποστέλλω τὴν ἀγόρευσιν τοῦ πατρός
μου Κων/νου Μ. Φοῦμη.

Φίλε, κ. Διευθυντά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν διάθεσιν σας,
διάπιν στοιχεῖον τὸ ὅποσον ἤθελεν χρησιμεύσει πρὸς
ἀποκατάστασιν τῆς πραγματικότητος κατὰ τὴν δραματικὴν
ἐκείνην περίοδον, τὴν ὅποιαν ὀρθότατα χαρακτηρίζει ἡ ἔφημερίς
"Ἐλευθερία" ὡς τὸν ΠΡΩΤΟΝ ΔΙΧΛΑΣΜΟΝ.

Ἐπὶ τούτοις,

Διατελῶ μετὰ πάσης τιμῆς.

Κ. Ζαΐμης, 18/9/06